

CAP

VERNELL

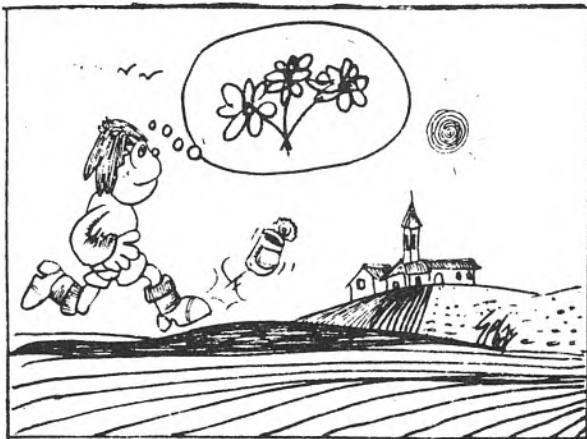
Nº 6

Capdepera-Cala Mesquida

Juny 81

editorial

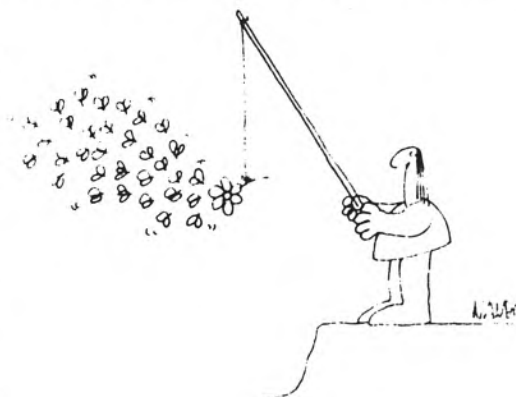
Si llegiu el Nº 1 de la nostra revista, recordareu que hi havia un Per Què que deia textualment: ¿Per què sempre nos pensam que que és l'altre el qui embruta el poble i romp la natura? No era més que una pregunta que avui ampliam en un intent de rascar la nostra consciència de ciutadans responsables i, per tant, capaços d'assumir les nostres pròpies responsabilitats. Es massa fàcil donar sempre la culpa als demés i, com a recurs final, refusar-se en el parany de la "autoritat competent" que té l'obligació

de fer act. Això, que és veritat, no eximeix d'una altra i primera obligació: la de no embrutar. No oblidem les paraules d'un parlamentari sard: Espanya és l'únic país on els ciutadans paguen uns impostos perquè uns altres cullin els papers que ells mateixos han tira' en terra.

Després de l'esclat de veedor i de vida que la nostra illa nos regala cada primavera, segueix la presència dels molts turistes que fan conèixer l'isla i donen a les nostres economies una mica més de vida per l'hivern. Pensam que una natura verda i florida és una bona medicina per als nostres nervis en tensió; molt més si ara que ja tenim la calor damunt, podem capficar-nos una estoneta dins la mar.

Arbres, sol, platges i banyans és lo que oferim als qui mos visiten i sostenen la nostra economia, però, ¿no vos fa mal veure i consumir tantes coses que esportyen l'harmonia de la nostra terra? ¿Què deuen pensar els turistes en passar el pont d'Artà? ¿Quina imatge del poble ve'n duen els visitants de Cala Mesquida després de la primera ràbia de veure el carrer de les cases i la finca plena de ferro vell, cuines, celobres, etc. ¿després troben? ¿Heu pujat al far? El pinar de l'Agulla, voltants de Cala d'Or, l'Olla, l'entrada de Capdepera, el Carril amb pudor d'animals morts i regalins a voler... Aquesta no és tota la realitat del nostre poble, ¡tanta sort! Però l'estimam tant que mos fa mal que això també hi sigui.

Sovint mos recorden que, entre tots, hem de crear una infraestructura capaç de donar resposta a les necessitats de la demanda turística: camins, carreteres, ports deportius, depuradores, etc. Però la primera de les demandes i a la que cada un de nosaltres pot donar resposta, és la d'un entorn net, habitable. Sense aquest punt de partida, tots els altres hi sobren. Amb tot, si no fos aquest un municipi turístic, tampoc hi hauria excusa perquè continuàssim embrutant. Nosaltres no tenim perquè viure dins una cella.

pes cap que crema

Aquest estiu, amb tanta calor, cremem quasi tots els caps. El un dels que s'inflamen cada any, independentment de la temperatura, és el referent a la situació de les dependents de comerç. Al manco - aquesta és la nostra impressió pels comentaris que en hem sentit. Després, a l'hora de la veritat, pot resultar que tot és una bassa d'oli i que aquí no hi ha res que cremi...

Per tal d'aclarir les dubtes que tenim sobre el particular, hem formulat les següents preguntes a distints implicats en el tema:

- Què penses de l'horari del comerç?
- Què opines dels sous? Prefereixes el sistema de sou fix o del de tant per cent?
- Existeix una problemàtica o pel contrari, les relacions són bones?

-PERE FLAQUER FLAQUER, Propietari.

1.- Opino que l'horari del comerç depèn de molts de factors. Per exemple: de la mena de negoci que sigui, de la -- classe de públic que hagi d'atendre, de si estan situats a zones turístiques, de si són, solament de temporada, etc. Pens que el comerç a Capdepera i Cala Rajada està obert al públic les hores necessàries segons l'època de l'any. En hi ha que a l'hivern no les queda més remei que tancar, altres que amb dues hores el dematí i dues hores a la tarda encara les sobra temps i, finalment, altres que a l'estiu han d'estar oberts deu hores per a aprofitar totes les possibilitats. Hi ha turistes que compren al llarg del dematí, altres a la tarda i altres després de sopar per tal d'aprofitar tot lo dia a la platja.

2.- Pens que els sous harien d'ésser més alts, igual que pens que els beneficis de les empreses també haurien d'ésser més alts. La realitat és que els sous són baixos i els beneficis també. Jo, personalment, als tres -- darrers anys he hagut de tancar tres tendes perquè s'havien tornat deficitàries.

Prefereixo el sistema de tant per cent. Té l'avantatge de que els venedors hi posen més interès i té la -- desavantatge de que sols intenten vendre lo fàcil i així, al final de la temporada, queden arraconats un caramull de "morts" que ningú vol ni regalar.

3.- En general, pens que no hi ha tal problemàtica. Jo, particularment, mai no l'he tenguda. Al meu negoci tots tenim molt clar que, cada un en lo -- seu, hem de col.laborar i treballar per a, conjuntament, treure rendiment. A vegades ens hem de suportar els uns als altres, perquè jo ne--

cessit dels meus venedors igual que ells necessiten de mi. Mentre que -- tots entenguem aquesta realitat, les tendes romandran obertes al públic i prestaran un servei a la comunitat i quan això no sentengui així, les tendes tancaran o estaran ateses per màquines automàtiques i ens autajarem tots, empreses i empleats, turistes i no turistes.

-JOANA TERRASSA FEMENTES, Propietària

1.- Pentura l'horari se podria reduir si tothom hi estigués d'acord, sobre tot els primers i darrers mesos de la temporada. No així els mesos "forts" en que el turista aprofita totes les hores de sol possibles i tan sols -- surt a comprar després d'haver sopat. Noltros hem estat tancant a les nou fins fa uns quinze dies mentre que la majoria de tendes restaven obertes -- fins a les deu.

Provablement, si tancavem més -- prest, se notaria un descens de les ventes, donat que els nostres turistes (amb poc poder adquisitiu) no re--

nunciarien a la platja per anar a com
prar.

2.- La nostra empresa es quasi de règim familiar. Noltros hi som dedins i malgrat tenguem unes al.lotes que fan feina amb noltros, no tenim les tendes donades a tant per cent. En altres cassos, quan el propietari no hi és, aqueix és el millor sistema. Però, ja dic, no és el nostre cas.

3.- Excepcionalment, pot haver-hi - qualque tenda amb problemes però en general crec que no. La Llei està feta per a tots i si aquesta és respectada, els problemes se resolten per ells mateixos.

Moltes vegades, les al.lotes comencen a fer feina a una tenda sense cap mena d'experiència i, apart de pagar-li un sou se l'ha d'ensenyar.

El fet de que hi hagi atur no abarata la mà d'obra perquè ja he dit que, qui més qui manco, sap perfectament quins son els seus drets i les seves obligacions i, repetesc, anant per la Llei no pot haver-hi abusos que hi valguin.

-POLITA RIBOT i ANTONIA VICENS,
Dependents.

1.- Trobam que a les 9 és una bona hora per a tancar. Les 10 és massa tard.

2.- Preferim un sou fixo.

3.- Les nostres relacions són bones.

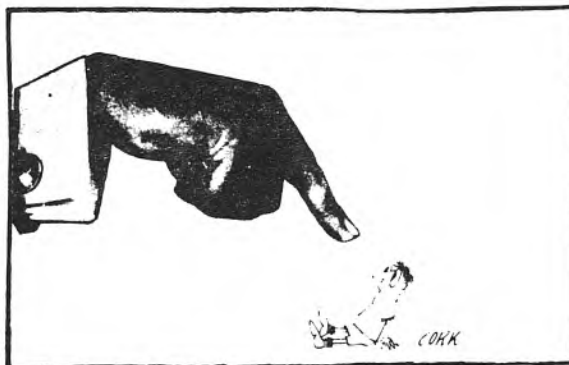
-CATALINA SANCHO, Dependenta.

1.- El fet és que, per les raons que siguin, feim dues hores més de les que pertocquen. És ver que moltes vegades se ven més de part de tard, sobre tot si fa sol i els turistes han aprofitat per anar a la platja. Però, com a contrapartida, es podria llevar qualque hora durant el dia. I tot això és molt més greu per a les al.lotes que no van a tant per cent i no tenen cap alicient tenguent obert - més hores.

2.- M'agradaria més anar a sou fix si fos un sou que valgués la pena. El sistema de tant per cent, fa uns anys era molt millor, però actualment, degut a la competència i al menor poder adquisitiu dels turistes, sols serveix per a que l'empresari te tenni ferma ja que a més hores obert més guanyes.

3.- La problemàtica és la que he dit abans. Les relacions no són ni bones ni dolentes. Ho tenim establert així des de fa molts d'anys. A l'empresari li convé i l'empleat, degut a la crisi de feina, ha d'acceptar. Pensem que hi ha moltes d'al.lotes joves que cerquen feina i no les hi importa tant el sou com el fet de assegurar-se un lloc de treball.

Finalment, me pareix lamentable que moltes dependents cobrin més a l'hivern del Subsidi d'Atur que no a l'estiu fent feina.

Hem fet aquest número:

Joan Nebot	Margalida Rechac
Mari Germa Melis	Maria del Carme Fuster
Angel López	Toni Garau
Joana Colom	Ani Muñoz
Miquel Flaquer	Joan Manuel Rosa
Jaume Fuster	Maria Vives
Biel Pérez	Pep Terrassa
Cati Bel Cursach	Vicenç Nadal
F.G. Díaz	Mateu Gili
Miquel Lliteras	Antònia Juan
Margalida Flaquer	Joana M ^a . Bestard
Antònia Ballester	Blas Gómez

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Bolletí de l'Obra Cultural Balear
Capdepera-Cala Rajada
Juny 1981
Carrer d'Es Port, 43, Capdepera
Dipòsit legal: P.M. 497/80

plaça des sitjar

RENOU.- Amb l'arribada dels turistes esclaten els renous nocturns. Es un preu que hem de pagar cada any, mos diuen, per tots els beneficis que el turisme mos reporta. Idè, ja ho sabeu, els que vos heu d'aixecar de jorr: un poquet de cotó a les orelles i ja està!

IN'ERCANVI.- El grup local que amb tant d'èxit va fer el festival "Hay que ver" ha actuat a Artà. També un grup d'amics de la dansa artanencs que havia fet un festival a Artà va venir a Capdepera a presentar-lo. Llàstima que en els dos pobles encara hagin sorgit, a nivell de carrer, enveges, gelosies i xafarderies.

ARENA.- En el poc temps que fa que ha començat la temporada turística la mar ha robat moltes tonelades d'arena a les platges de l'Agulla i Sa Font de sa Cala. Ha sonat l'alarma i es cerquen les causes.

DISCS.- Es per demés. Està demostrat que els discs que prohibeixen voltar a dreta i esquerra (als carrers que donen accés a la carretera de l'Agulla) no serveixen per quasi res. No hi ha més accidents perquè Déu no vol. ¿No seria, pintura, més efectiu posar discs de direcció prohibida senzillament?

TROBADA.- El 23 de maig passat, va tenir lloc al nostre poble, la IV Trobada de Corals Infantils de Mallorca, sota el patrocini de "La Caixa" i l'organització del Col·legi S'Alzinar. Pensam que el menys important, en aquests cassos, és el cantar més o manco bé unes cançons i sí, en canvi, el conviure en una jornada d'autèntica germanor. I això creim que va fallar, entre altres coses, per causa d'una organització que va fer aigua per tots els costats. !Si no hi hagués tanta figurera pel món!

MUSSOL.- El grup de teatre local endemés de celebrar els èxits passats amb un dinar a l'Agulla, prepara una tómbola per a animar la temporada que vé.

SE'N VAN.- Catorze mestres dels vint-i-un que treballen a l'escola de l'Alzinar el curs que vé aniran a altres centres. També dels quatre mestres de l'escola de Cala Rajada se'n va un.

CAMIÓ.- Un camió que havia duit materials a l'asserradora de l'amo'n Colau Cirera va pegar a una biga de ciment armat que va caure damunt la cabina i va deixar molt malmenat el conductor.

MERCAT.- Pareix que es fan pressions molt fortes perquè desapareixi el mercat de fruita i verdura dels dissabtes a Cala Rajada. ¿A qui li convé?

DESESCOLARITZACIO.- En qüestió de dies hem pogut detectar nombrosos cassos d'al.lots en edat escolar que, durant les hores lectives, jugaven pel carrer. Fills de la pobresa i de la ignorància. Nins condemnats a perpetuar l'espècie irradicable de l'analfabetisme i de l'incultura. Llavores de quasi tots els mals de la nostra societat. I noltros, tots, contemplant passius el trist espectacle.

VADELLS.- Fa devers dos mesos a la possessió de Cala Mesquida la vaca d'En Pere Moll Soler tengué tres vadells que pesaren entre tots 107 quilos, cosa que no és molt corrent.

BOCS.- La darrera quinzena de maig el menescal obrí un expedient i alçà acta contra un engany produït a l'establiment més gran d'hostaleria del nostre terme on tenien dins els frigorífics uns trenta boccs i ovelles velles que feien passar per mèn tendres, qualcún d'ells amb clares mostres de descomposició i tots destinats al consum dels clients. Segons notícies es tractava d'un pacte particular entre el cuiner i un venedor que li duia les peces a baix preu i sense haver passat per cap escorxador.

POUS.— La trista notícia de la mort d'un rin dins un pou, a Itàlia, mos dóna peu a denunciar que també en el nostre poble n'hi ha molts de pous enmig de solars fàcilment accessibles que, qualque dia, també mos podrien donar un disgust. ¿Haurà de succeir una desgràcia perquè hi posem remei?

ACERES.— A la fi es fan les aceres de la carretera de l'Agulla. A les de l'Agutovia encara no les ha tocat el torn.

MORT.— Mos han contat que fa un parell de dies a l'Agulla va morir un turista d'un atac de cor. Per motius de brègues entre l'ajuntament i el propietari no s'hi va poder atracar l'ambulància i l'hagueren de treure en braços per la vorera de mar.

MOTOS.— S'ha fet una campanya de revisió de motos per comprovar si duïen el silenciador en regla. Les nostres orelles mos diuen que encara queda molt per fer.

PERSIANES.— Fins ara els al.lots podien seguir els Plenos de La Sala des del carrer, les persianes també tenien esvorancs. Aquests dies posen persianes noves.

FEMS.— Darrerament a Capdepera hi ha molts de Cala Rajada recollint plors durant el dia, produint moltes anarades, nats, congestionant la circulació i afegint a la proliferació de mosques, moscardes i demés perfums.

BOMBA.— A punt de sortir aquest número, dia 16 de juny, hi ha hagut una amenaça de bomba a l'escola de S'Alzinar. S'ha buidat el centre: els al.lots se n'han anat a casa seva i la Guàrdia Civil ha registrat l'edifici sense trobar-hi res. Esperem que es pugui trobar el culpable i que no li quedin ganas de tornar-hi

G L O S A

A damunt es pont d'Artà
va girar mestre Pep Fava
i s'ase no s'aixecava
i ell li dava amb un bastó
ben fort damunt l'espina
!Ala, aixeca't polissó,
que aposta et don ses faves
per dur-nos es carretó

Miquel Pruna

DURANT EL MES DE MAIG...

HAN NASCUT:

María Almudena Contreras Carrasco,
de José y Remedios.

Robert Sancho Ballester,
de Joan i Maria Rosa.

S'HAN CASAT:

Joan Adrover Massanet amb
Consuelo Asunción Sancho Estrada
Francisco Lechón Ramírez amb
Margalida Flaquer Lliteras.

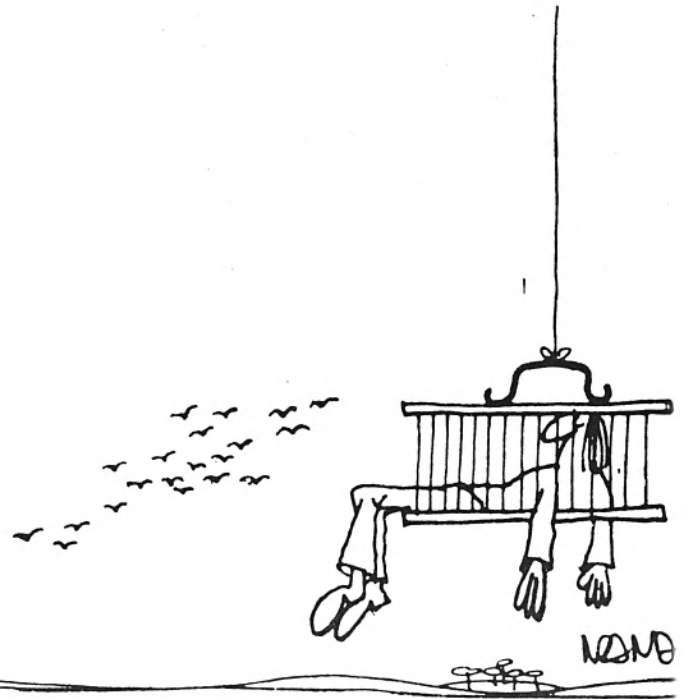
HAN MORT:

Margalida Ferrer Ginard.
Antoni Ferrer Pastor.

NUS

EN PARAULES — Toni Caran

- 1.- Una barca a la mar, sempre sembla més petita que a terra.
- 2.- Quan veig que no puc fer res per ajudar-te, me'n don compte que t'estim.
- 3.- Vaig començar a creure en Déu quan vaig veure que no el necessitava.
- 4.- Si no sé estimar els meus defectes no arribaré a comprendre els vostros.
- 5.- ...i voldria no tornar mai viu.

perquè ?

- ¿PER QUÈ al carrer del Port no li diuen carrer del riu essent que sempre hi raja l'aigua, fins i tot quan plou?
- ¿PER QUÈ a la carretera nova de l'Agulla li diuen "la trans-amazònica"?
- ¿PER QUÈ no nos diuen quins criteris es segueixen per deixar arrabassar arbres i on van les cinc-centes pessetes que paguen els qui arrabassen pins de les aceres de Cala Rajada?
- ¿PER QUÈ han de arreglar els jardins de l'autovia jardiners de Manacor?

HOMENATGE

Quan aquí, terra estimada,
lo rei En Jaume vengué
i de Menorca tengué
la rendició ja firmada,
l'orde va deixar donada
d'una fortalesa fer.
Devers la Torre d'En Nuris
el nostre Castell nasqué
i vet aquí l'homenatge
que amb paraules li vaig fer:

Tens per jaç la dura roca
per llençol tens l'immens cel
per llum és el sol que et toca
del fullam fins a l'arrel.

De per la teva finestra
que és molt gran i espaiosa
domines el nostre terme
de llevant fins a ponent.

I venga d'on venga el vent
tu lluites com a guerrer
donant el pit cap al temps
i aguantant les investides
que t'han causat les ferides
que per tot arreu ja tens.

Després de llargues centúries
que fa que et donaren vida
navegues com a vaixell
que ha romput timó i va a penyes
i sents que les teves venes
se sequen i tornes vell.

Quan et trobes pensatiu
dins un moment de records,
vénen a la teva testa
lo que fou grandiosa gesta
dels nostres avantpassats
del descobriment d'Amèrica
els moros fora d'Espanya tirats.

D'aquell trist temps de la pesta
que el poble deixà assolat
d'aquelles solemnes festes
dins els teus amurallats.

D'aquells anys de fam feresta
dels que foren feels veïnats,
Es Puig, Molí d'En Cofeta,
Ca'n Ronsero i Sa Creueta.

Sents l'infinita enyorança
del temps que ja un poc llunyà
de quan el pastor pegava
foc al forn per coure el pa
i la madona tocava
el corn per al migdia dinar.

I en estendre la mirada
per tot el gran sementer
tampoc veus el pareller
cantant darrera l'arada
la tonada del llaurar
ni els carros a sol ja post
en acabar la jornada
pels quatre cantons pujar.

I, en girar la vista al poble,
que als peus vares recollir
sols veus qualche gabellí
que faci de llata i bri
aquella obra tan preciada
qua assegurava l'anyada
a qui paumes pogués collir.

Ets altiu i orgullós
i enveja molts et tendran,
costaràs sang i suors
i ara de tu ens oblidam.

Miracles voldria fer
per allargar-te la vida,
que la ferida que tens
crec que ha d'esser molt sentida.

I compar els teus dolors
al mateix que sent la mare
que veu que el seu fill s'oblida
de donar-li una besada.

Fontanelles i aubellons
que moriu i tornau néixer,
sagrats pins de la ribera
que els padrins vos veren créixer.

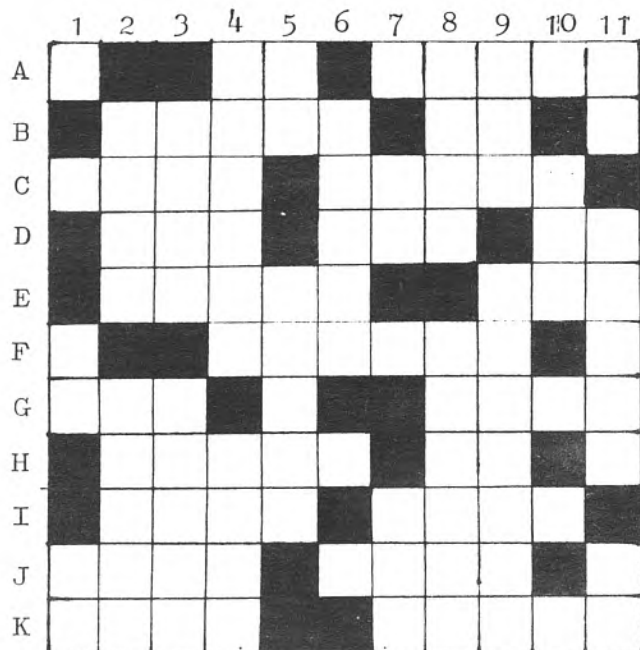
Oliveres mil·lenàries
que encara dretes quedau,
al Senyor feis les pregàries
perquè no s'enfons la nau
que porta les medicines
per curar el Castell que cau.

Miquel Lliteras Garau
(Catoi)

passatemps

Antònia Joan
Margalida Flaquer
Joana Mª Bestard

MOTS ENCREUATS

HORITZONTALS. - A) Preposició - Nom de lletra - Adverbi d'afirmació - B) Adverbi de temps - Animal mamífer - Consonant - C) Figuradament: decadència, acabament - A un altra lloc, separatament - D) Parent (fem) - Cada una de les parts d'un tot que s'ha de repartir entre varies persones - Terminació verbal - E) Lo que traspassa els límits de lo habitual - Respiració; valor, es forç - F) Vocal - Afable, afectuós - Consonant - G) En català de Barcelona, nin, vocal - Insecte del qual, la larva destrueix la matèria a on nia - H) Pell dels beas, brrcs, etc. - Arbre - En la numeració romana, cinquanta - I) Terra rodejada d'aigua - Número - J) Aquest dia - Flota en un líquid - En la numeració romana, cent - K) Llisa, plana, a un mateix nivell - Decisió del àrbitres o dels amigables componedors.

VERTICALS. - Vocal - Símbol químic de l'oxigen - Preposició - Veu militar - 2) Fet o acció - Fruit de l'olivera - 3) Que té poca alçada - Enganyat, somiador - 4) Vestimenta amb mànigues fins el puny, faldons i cenyda al cos - Mescla metalls i els fon - 5) Preposició - Deriva, procedeix - 6) Mescla de coses comestibles amb la que s'adoben els guisats - Vocal - Consonant - 7) Consonant - Riu d'Itàlia - Consonant - Atmosfera de la Terra - 8) Superior d'un convent - Pedra plana per a posar una inscripció - 9) Pur, simple, sense mescla - Globus dirigible - 10) Consonant - Pell prima - Abreviatura de punt cardinal - Consonant - En la numeració romana, cinc-cents - 11) Conjunció llatina - Obsequi, present que es fa algú - Nom de lletra.

SOPA DE LLETRES

Vuit noms d'home

P	A	I	M	A	D	I	E	N	B
O	I	G	A	N	C	H	I	E	D
R	F	J	U	L	M	S	N	N	I
L	E	S	T	S	I	E	L	R	O
A	L	B	E	R	T	L	L	I	X
C	I	H	J	L	O	I	A	C	N
P	P	O	F	E	R	R	A	N	D
A	S	T	I	P	A	R	J	I	N
T	O	I	P	H	L	L	M	T	S
V	N	O	M	A	R	Z	G	U	I

ENDEVINALLA

Una cosa com sa mà
que per tota la casa va.
(llum d'oli)

ENDEVINALLA

Pes camp verdeja
i per la casa culeja.
(la granera)

DIALEG SENSE MALA LLET

-- I aquest, ¿que ja deu haver trobat les quaranta mil pessetes?

Cal aclarir que "aquest" era jo.

- ¿I el qui feia la pregunta?

- Iddò mira, un calop dels grossos.

- Ah! però, ¿és que en la democràcia encara hi ha calops?

- I és clar que sí. La democràcia no està barallada amb el senyoriu. La democràcia és una escola de convivència. La convivència política i la convivència social són dos dels puntals de la democràcia. Lluïment i cobrament se donen la mà. El terrassà més terrassà -posem per cas- i el senyor de Barbas i de Cardaix -posem també per cas- poden graponejar, a un mateix compàs, les cordes timbants d'una guitarra amurada de cassalla -per anomenar un suc que no soni a importació- amb harmonia, dissonant moltes vegades, però harmonia al cap i a la fi. Calops i no calops en galopada de germanor pel carrer polsegós de les roses esfullades -és un dir.

- Ah! ¿Però el senyoriu se sap avenir a aquestes galopades democràtiques?

- A vegades sí, i a vegades..., però no... A vegades hi que perdonar-los certs escaldums. No hi tenen el costum. Habitats a que uns ho guisaven i ells s'ho menjaven... Iddò això! Ara cada persona és un vot. Almenys això se diu.

- Jo he sentit a dir que hi ha vots i votarringos: és a dir, vots de més pes, de més valor, de més qualitat...

- Són reminiscències del passat. Costums mals de llimar. Asprors males d'endolcir. ¿Jo què t'he de dir? Són paranyes que ha de anar obrint la democràcia.

- Pot ser, pot ser... Però... ¿és de demòcrates emprar aquest vot de qualitat per portar les aigües al seu molí?

- Ben mirat, avui ja no n'hi ha de molins i ben prest, si tot segueix igual no hi haurà ni aigua. Crec que no. Però la història jutjarà. El que passa és que nosaltres no serem a temps a sentir els judicis de la història.

- Pot ser, aquesta senyora sempre arriba tard. I moltes vegades alienada als condicionaments polítics del qui la conta, i més encara, als condicionaments particulars dels qui fan aquesta història pensant que un dia seirà contada. ¿Què pensaran de nosaltres els que un dia llegiran tot el que passa avui?

- Crec que seria més interessant escatir el que pensam tots els que ho vivim. Diguem: ¿Què pensa el poble de tot el que està passant?

- El poble ho diu.

- Sí, però ho diu baixet pels caps de cantons. La por encara trava moltes llengües. La por i altres herbes. Ja m'entens.

- Ja t'entenc, ja. I t'estic llegint entre retxes i me pregunt si tu també no tendràs por.

- Pot ser, de la por no s'escapa ningú, ni els calops.

- Per això has fet aquest muntatge d'abstraccions, per deixar de costat el fet concret de l'altra qüestió: les quatanta mil... ¿és ver que les has perdudes?

- Jo no les he perdudes. Tampoc les he cercades. ¿Per què? Més o menys sempre he sabut a on eren. Ara bé, sembla que n'hi ha que no ho sabien i les han cercades, i, segons diuen, les han trobades. Iddò, cal felicitar-los per el bon encert. No és sempre que se graponeja el paller i se troba l'agulla, a vegades només se troben punyides.

- I les punyides són coentes.

- Quan cou cura.

- Sí, sí... surt amb sentències ara. Quan pica madura.

entrevistes

Cap Vermell. - "CAPDEPERA", ¿QUE VOS SUGGEREIX AQUEST NOM?

Marosa. - !Una carretera sensacional!...

M^a. Rosa. - Jo crec que accentua la problemàtica d'aquest poble la seva llunyania.

Marosa. - El veure la carretera i la distància és una circumstància que et predisposa malament quan penses que has de venir aquí. A mi particularment també em va afectar sebre que aquesta escola era tan gran. Com més gran és una escola ja saps que més aviat hi haurà problemes per formar equips, entendre-se la gent, etc., encara que no sempre. Es veu que a un centre de vuit unitats també hi pot haver problemes, però normalment serà més fàcil entendre's.

Margalida. - No serà gens bo de fer posar-nos d'acord perquè ténim opinions molt distintes...

Cap Vermell. - Lo que demanam és que cadascú de vultros expressi la seva opinió i que els altres la respectin. No es tracta de dir qui na és la bona i quina la dolenta.

Fca. Eugènia. - Jo no coneixia gens aquesta escola i quan em varen dir que havia de venir aquí em va caure com un tir: no coneixia la gent; sobretot va ser per la distància. Jo tenc la família a Palma i anar i venir cada dia m'ha resultat molt pesat. Just que la distància hagués estat com la de Ciutat a Manacor ja hauria quedat el curs que ve, perquè aquí només he trobat atencions, sobretot dels mestres que estaven aquí. Pel fet de estar enfora de ca me va si un dia no m'he trobat bé, si he tengut problemes, m'han ajudat moltíssim tant el director com els mestres. Dels pares no he tengut cap problema potser perquè els nins són més petits. Voldria que quedàs ben clar que me'n vaig contenta i agraïda sobretot de les atencions que han tengut amb mi.

Margalida. - He estat quatre anys aquí i, si no fos per conveniències familiars, no em mouria.

Marosa. - Jo no coincidesc amb aquestes opinions. Clar, tu ets l'aquí, en canvi jo fa dos anys vaig anar a un altre poble i, no sé si és perquè tenia una altra manera de ser, a un altre nivell, era més com una petita ciutat, però tot d'una vaig connectar amb la gent, tot d'una vaig tenir feines per fer. Aquí a Cala Rajada d'anar a viure a Cala Rajada l'hivern és un poble molt bonic i conegut ningú, no he po-

Un bon grup de mestres joves, després de passar un curs entre noltros, se'n van a una altra escola, i fa tants d'anys per desgràcia. En començar el curs que ve els pregaran on estaven el curs passat i quins records en guarden. Com que més natural és que ho comentin, hem trobat que seria una atenció de part seva que els primers en sebre-ho fossim els mateixos gabellins ja se sap que una primera impressió sempre és parcial, però s'accentua lo que més crida l'atenció. Tots han treballat a "S'Alzip".

Hem convidat tots els mestres que n'han vingut aquests:

- MAGDALENA BIBILONI (Pre-escolar anys)
- FRANCISCA EUGENIA AGUILÓ (1)
- MAROSA COMAS (2)
- ROSALIA AGUILÓ (3)
- MARIA ROSA REBASSA (4)
- MARGALIDA MESTRE (4)
- JOAN MANERA (4)
- TOMEU JAUME (Català 2ª etapa)

gut connectar; i jo crec que no ha estat culpa meua. Això que diuen de Capdepera que és un poble molt tancat jo ho he experimentat, em sap molt de greu haver-ho de dir, per ventura si hagués viscut a Capdepera hauria estat una altra cosa, però per jo en guany ha estat un any molt dolent en quan a experiència de gent. M'he hagut de limitar a treballar a dins la classe i res més. Com a experiència personal tanta sort que he viscut amb altres mestres; no és un any en que hagi disfrutat, em sap greu haver-ho de dir.

Rosalia. - Jo estic totalment d'acord amb lo que ha dit Na Marosa.

M^a. Rosa. - Supòs que, essent Cala Rajada un lloc turístic, en l'hivern està molt mort i no coneixes ningú. Na Margalida coneix la gent perquè fa molts anys que hi viu i sap on ha d'anar, però noltros no. A vegades, en sortir de l'escola, t'agradaria explicar-te un poc i con viure amb la gent, però no saps com fer-ho.

Margalida. - Però tu, quan vares arribar aquí, ja pensaves anar-te'n el curs proper.

M^a. Rosa. - Això sí, no és com tu que et trobes a ca teua. Jo tenc ca nostra a quaranta quilòmetres de carretera dolenta. De totes maneres aquestes escoles tan grans són un bullit; En Tomeu ho pot dir, l'any passat ell estava a una escola de deu unitats i la cosa anava molt millor. És molt més bo de fer posar-se d'acord.

Rosalia. - Jo només he estat aquí en pla provisional, quan vaig venir ja sabia que no podia quedar. Però també és cert que si jo hagués tengut la possibilitat de quedar aquí no ho hauria fet, me n'hauria anat; i no es tracta sols de que sigui enfora o de que la carretera estigui en mal estat. Hi ha moltes coses que infueixen en que no et sentis bé aquí.

Tomeu. - Jo no tenc problema de quilòmetres, quasi m'estimaria més no dir res, però lo cert és que hi ha hagut moltes coses que no m'han agradat. Els mestres no hem sabut fer un grup. Que hi hagi hagut problemes és bo i normal, demostra que el centre és viu, però no hi ha hagut una col.laboració, ha faltat un ambient. L'any passat vaig estar a un poble que a mi em cau molt més enfora, però si l'any que ve el puc triar hi tornaré. Coincidesc amb l'anàlisi de Na Marosa, el poble és un poc tancat i el falta ambient.

M^a. Rosa. - ¿Puc dir una cosa? Jo crec que els mestres també hem fallat perquè de bon començament nos vàrem fixar més en cosetes; no vull dir cosetes, però nos vàrem preocupar més de lluitar contra unes coses i no nos vàrem preocupar de juntar-nos,

asseure-nos i programar pedagògicament con realment havíem d'haver fet. L'any passat, en el poble on estàvem hi havia molt d'endiumenjat, però a pesar de tot nos assèiem a programar independentment de lo que pogués pensar o dir el director. Aquí això nos ha fallat totalment, no hem fet una programació; haver arribat a un acord, per exemple, perquè els altres no passin d'un curs a l'altre amb faltes d'ortografia, etc. no ho hem fet.

Magdalena. - El meu cas és distint perquè jo per l'agost acab el contracte; podria ser que l'any que ve tornàs. Jo venia d'un centre on erem onze mestres i em sentia molt bé amb els mestres i amb el poble. L'any passat vaig venir aquí i pràcticament només vaig fer feina dins la meua classe; llavors me n'anava al meu poble i quasi no em va preocupar altra problemàtica. Enguany en canvi he quedat aquí i he viscut més aquests altres problemes. Ara me'n vaig d'aquí i no m'agradaria tornar-hi. Aquí sempre estàs amb el cor estret, sempre penses: ara hi tornarà a haver un embolic i a mi m'agraden les coses clares i amb consciència. He de dir per altra part que ningú s'ha ficat amb lo que feia dins la classe, però no m'ha agradat l'ambient. Enguany també m'he sentida tota sola.

Joan. - Jo vaig arribar tard, pel novembre, i ja m'havien dit: !No hi vagis! !No hi vagis! De fet crec que l'escola falla a dos nivells. Falla d'abaix perquè no nos hem juntat i programat plegats, i falla des de dalt perquè des de la direcció tampoc es fa res. Si qualcú intenta fer res la resposta és: ja ho hem provat molts anys, això ja ho hem provat i no va. I així resulta que tot està saturat. De fet el poble és conflic-

tiu; basta veure que és un poble petit i hi ha dos grups de ball i ballen uns d'una manera i els altres de l'altra. Però a part d'això he de dir que a la meua classe he pogut fer lo que he volgut i cap pare m'ha posat dificultats.

Tomen.- A tot Espanya els pares són passius, però no és culpa dels pares sinó del sistema educatiu.

Cap Vermell.- ARA SUPOSAU QUE VOS TROBAU A LA DELEGACIO. UN AMIC VOSTRO CERCA LLOC I LI OFEREIXEN CAPDEPERA. ¿QUÈ LI ACONSELLAU?

(Rialletes, mirades mútues...)

Margalida.- Jo som una enamorada d'aquí i per tal d'estar aquí ja em va bé.

Rosalia.- Tu deixa fer si t'agrada estar aquí, tu mira el centre.

Eca. Eugènia.- Tenint en compte lo de la carretera, també de pèn de l'actitud amb que vengui. Si ve a tirar-ho tot per avall d'entrada, si ve per atacar és un mal assumpte, val més asseure-se i programar. A lo millor si haguéssim estat més diplomàtics enlloc d'atacar directament les persones nos hagués anat millor. Jo li diria: aquí hi ha una sèrie de problemes, procura no atacar directament les persones, esser diplomàtic, dialogar...

Magdalena.- Jo li diria que si només fa feina dins la seva aula ningú li dirà res; ara, si llavors li interessa com funciona en general el centre i com es projecta a l'exterior tendrà problemes.

Ma. Rosa.- Som els mestres que feim el centre.

Magdalena.- Però tu saps que per comprar material, per exemple, te diuen on l'has de comprar i quin; no actues amb llibertat.

Margalida.- Si jo vaig a un lloc i pens quedar-hi cinc o deu anys tendré una postura totalment dis tinta a si només hi vaig per un curs. Si hi ha deu persones que pensen fer-hi la vida aquí són ells els qui han de marcar la línia; jo no els he de posar dificultats.

Marosa.- Jo li diria a un amic: mira, és molt lluny. Per viure-hi si no vius a Capdepera t'avorriràs molt en l'hivern. I li diria: tot l'una que arribis mira la gent que més o menys coneixes i que pots fer feina amb ella, t'ajustes i fas feina amb ella. I davant els problemes, procura

estar ben reposat i ben serè, perquè si t'ho prens amb nirvis, com m'ho he agafat jo, és terrible. Hi ha persones que, davant un problema, se saben imposar o se saben fer fortes o estan tan segures de la seva postura que tot els llenega; en canvi n'hi ha d'altres que un problema els afecta molt, fins i tot a un nivell sentimental, afectiu. Hi ha persones que no els importa tant el problema com lo que aquell problema comporta de convivència amb els mestres. Depèn de la manera de ser de cadascú. Jo diria: vés alerta, perquè si hi vas amb una postura exaltada ho passaràs molt malament.

Ma. Rosa.- Estic un poc d'acord amb lo que ha dit Na Marosa i també amb lo que ha dit Na Margalida. Jo m'ho vaig plantejar quan vaig arribar aquí. Vaig pensar: jo probablement estaré aquí un any i lo que jo no puc fer és canviar completament el sistema pedagògic. Jo podia haver fet unes classes molt més dinàmiques, però sabia que aquests nins l'any que ve aniran a quint i seguiran dins un sistema clàssic que hi ha aquí. Jo no puc rompre un esquema si després no he de seguir perquè els al.lots queden més despistats que abans.

Joan.- Jo, ¿què voleu que vos digui? No conec el poble on heu estat voltros, però si trobàs un amic i em digués: hi ha Capdepera i aquest altre poble. Li diria: vés a l'altre poble. A la Delegació quan anomenes Capdepera es posen les mans al cap. És coneguda la situació de Capdepera, però lo pitjor és que quan arribes aquí et trobes que és ver lo que t'havien dit. No saps què passa, però sempre et trobes amb qualque cosa que et deixa aturat; pareix que sempre pegues a la paret. Hi ha molts de fets.

Rosalia.- Jo li diria: si només vols fer rodar la roda i no pensar, vés-hi; si vols esser creatiu, xocaràs amb tot.

Tomen.- Totalment d'acord amb Na Rosalia.

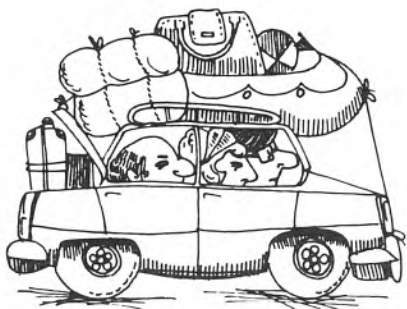
Ma. Rosa.- Jo em segueisc demanant: però noltros, ¿què hem fet enguany?

Cap Vermell.- Deu esser el sistema que ho provoca, però aiximateix és una llàstima que no que deu un parell de cursos...

Magdalena.- Et passa que el primer trimestre tens moltes il.lusions; el segon trimestre surten un munt de problemes i el tercer només frisses d'acabar.

COLLABORACIONS

Monólogo con el Verano

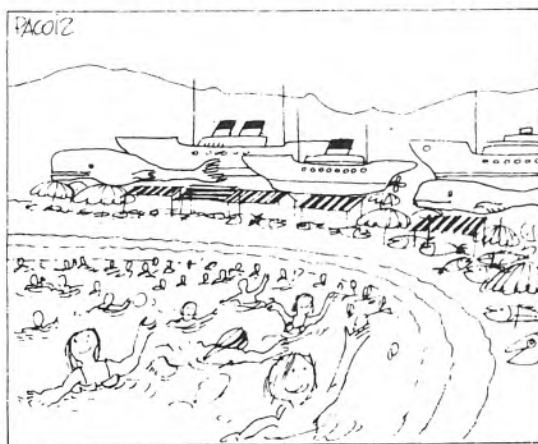
Bienvenido seas. Has llegado repentinamente, de sobresalto. Nos haces tu presentación acaloradamente. Aunque si te digo la verdad, deseábamos tu venida. Unos y otros. Ya estábamos cansados de viento y de frío. Sí, y también de estar en "paro forzoso" las tres cuartas partes del año. Tú siempre eres dialéctico y contradictorio. Nuestros ojos estaban puestos en ti aunque por motivos opuestos. Son muchas las personas que ven en ti un tiempo de descanso, de relajación, un paréntesis en su agobio cotidiano, un salir de esa monotonía del siempre igual, de las mismas cosas, de las mismas personas y tareas. Tú supones para ellas ilusión y alegría, descanso y placer, viajar y conocer gente, oxigenarse y vivir gozando de la tan querida naturaleza, del agua y del sol y de las excursiones. Tú significas libertad en el tiempo, superar la esclavitud del horario y del reloj. Tú eres en el fondo la causa de que muchas personas, unos días al año, puedan reencontrarse, dialogar, disfrutar y fortalecer vínculos de amistad. Tú haces posible que las personas sean más humanas. Tú das energía a esos cuerpos consados y hastiados por la lucha y el trabajo de todo el año.

Pero, tú eres también el deseado de tantos que buscan trabajo, y tú se lo ofreces durante tres meses. A ti te lo agradecen y a esa sociedad de consumo, a pesar de que a veces digan estar en contra de ella. Tú alivias muchas penas del año en los hogares de estos trabajadores de temporada. Aunque todo ello suponga sudores y fatigas. Y el soportar el abuso de unos pocos. Y unos horarios de trabajo excesivo. Y unos salarios... Y el tomar conciencia de estas y otras muchas injusticias; pero que ante la gran demanda de trabajo y la poca oferta, prefieren callar y aguantar. Por el dicho de que "más vale poco que nada".

Por todo lo que te he dicho, tú, nos traes alegría a muchos hogares.

Así, en nombre de los unos y los otros: ¡Bienvenido seas, Verano-81!

Blas Gómez

LLOCS DE VENDA:

- Els tres Estancs de Capdepera i Cala Rajada.
- Llibreria. Plaça de l'Orient.
- Llibreria. Cala Rajada.
- Llibreria Escolar.

L'IRONIA DE L'EVANGELI

"Jo no vaig venir a cridar a justs, sinó a pecadors". Mc. 2, 17

Sempre mos han dit que Jesucrist per donà el pecat del món, que trobà l'ovella perduda; o sigui, que recobrà els pobres pecadors per al recte camí de la moralitat. Però aquesta interpretació és, al manco, simplista.

¿Què volen dir realment aquestes paraules de Jesús? Per una comprensió correcta de l'intenció original d'aquest text evangèlic, hem de situar-lo dins el seu contexte socio-històric.

En temps de Jesús, i per a Jesús, ¿qui és el just? "Just" no és el qui practica la justícia, sinó el que se sotmet a la Llei oficial. I aquests eren els qui interessadament la mantenien, perquè la Llei religiosa era el fonament i l'eix central de l'orde social establert. Aquests "justs" es dividien en vuit classes socials:

Els Saduceus o sums sacerdots. Eren la dreta en el poder en un estat teocràtic, capaç de pactar lo que fos amb els romans per poder seguir dirigint el culte. Aquesta funció hereditària comptava amb uns privilegis econòmics abusius i amb la situació de classe més alta i privilegiada dins la societat jueva, (seran els responsables directes de la mort de Jesús).

Els sacerdots o funcionaris del temple. Participen del culte i dels seus privilegis.

Els levites o sub-proletaris del temple. Són vigilants, músics, porters, netejadors; d'aquestes activitats no aconsegueixen cap remuneració econòmica; les fan tan sols perquè són digni-

ficants. Es dediquen a les professions liberals ben vistes, pròpies de la classe mitja.

Els ancians o membres del Sanedrí (consell). Són persones molt dignes, aristòcrates riquíssims, podrits de milions i amb propietats incalculables. Exerceixen la justícia oficial.

Els escribes o llicenciats i doctors de la Llei. Són els teòlegs oficials, persones de gran valor. Per suposat que tenen privilegis de classe: disposen d'una vestimenta especial, quan passen pel carrer els treballadors s'aturen i els saluden. Són els intel·lectuals reconeguts com a tals.

Els fariseus o pietosos. Eren la burgesia que viu ben acomodada i, sobretot, molt pietosament, amb carrera i tot (molts d'ells són escribes). Són una classe social alta que se dedica, per exemple, a l'hostaleria a la ciutat de Jerusalem. Tenen molta influència sobre els assumptes públics i l'opinió de la classe mitja.

Els essenis o puristes. Davant l'impuresa pagana que porten els ocupants romans, opten per anar-se'n al desert per complir radicalment amb la Llei i així trobar la puresa de Yahvéh. Són els espiritualistes d'aquell temps.

La classe mitja. Es dediquen a les professions liberals i reconegudes com a dignes (diferents tipus de comerç, oficis tècnics, etc.), alguns d'ells són petits propietaris. El vertader amortiguador social contra els intents de revolució i canvi social. Confien amb que qualche dia seran fariseus.

.....

Per aquestes persones de bé, ¿qui era pecador o injust?: No el que no practica la justícia, sinó el que no se sotmet a la Llei i per això queda al marge d'ella. La marginació religiosa, el ser pecador, suposava la més absoluta marginació social. Els fariseus pensaven que els pobres són peca-

dors per el fet d'esser pobres; que la malaltia és un càstic del pecat. No són dignes de res, perquè l'eu els ha abandonat i castigat. Deien que Déu està amb el que triomfa, aquest és el benèit de Déu: "¡Maldita la xusma que desconeix la Llei!" Jn. 7, 49.

Aquesta societat pecadora es pot dividir en un parell de grups socials:

Els poble de la terra que no té dubters per a estudiar ni per complir amb la Llei i les prescripcions del culte centralitzat a Jerusalem. "El curtidor fa tanta pudor que perd tota la dignitat", "els teixidors són txa mentidors que no poden donar testimoni" (lo mateix que la dona en general o l'esclau), "el pastor és un lladre que s'a profita de la guarda d'ovelles en benefici propi".

Els necessitats. Captaires, esclaus i lladres que no tenen res de res.

Els zelotes o sicaris. Guerrillers contra l'ocupant romà. Creien que el Regne de Déu no vendria, que Déu no actuarà mentre hi hagués un sol romà en territori jueu.

Tots els pagans, però especialment els més pobres.

"UNOS MILITARES LE PREGUNTARON: ¿QUÉ HACEMOS NOSOTROS? (Lc 3, 14)

cometes

- ¡Qué tiempos a veces, Juan, en que hasta los sacerdotes y los militares reconocían que necesitaban convertirse!

Els publicans o cobradors dels impostos romans. Eren aturats que no tenien més remei que fer aquesta feina. A la societat jueva quedaven marginats i proscrius per a sempre.

Els baptistes. Moviment de gran importància sociològica dirigit per Joa Baptista. Davant els rites tradicionals de purificació amb aigua, pregon ven una purificació definitiva. Eren uns heretges, i Jesús, degut als seus contactes amb aquesta gent, també ho fou.

La gent de mala vida, pecadora per naturalesa: homosexuals i prostitutes com Maria Magdalena.

Jesús de Natzaret està amb tots aquests, és un d'ells. "¿Pot sortir res de bo de Natzaret?" Jn. 1, 46. Jesús fa opció de classe, que és opció pels pobres. Predica el Regne de Déu, però com la subversió de l'ordre dels homes. Diu que aquesta revolució social i humana ja ha començat amb Ell.

Jesús, que és un crit de lluita per als qui de qualque manera fan una vida il·legal i estan putejats, una paraula d'esperança per al marginat i l'oprimit. Han fet d'Ell una llei nova. Per això és bo sobre qui són els qui mantenen la llei en aquests temps d'ara, quan ja ha perdut gran part del seu color religiós, perquè molts de rics ja no van a missa.

Mateu Gili Mercant

Materials per a la nostra història

L'ARTESANIA DE LA PAUMA

Per conèixer la situació social, política, religiosa i cultural d'un poble en un moment donat, és necessari sebre amb quins recursos econòmics es comptava ja que la vida s'organitza entorn de l'obtenció i administració dels recursos.

En el darrer quart de segle, endenés del vi i l'oli, teniem una altra font de riquesa molt important: l'obra de pauma.

Abans de 1893, any en que la societat "La Palmera" començà ses activitats comercials, ¿quin podia haver estat el procés històric seguit per aquesta artesania? Vull intentar respondre -un poc a les fosques, com tots els meus articles- aquesta qüestió.

Segons els botànics, el garballó, juntament amb el pi i l'alzina, és dels arbres més antics que tenim. Se sap pel poble que a l'aquesta indústria casolana la conservem des del temps dels moros. Llavors el garballó devia esser a Mallorca un arbre molt estès que, passant els segles i com una planta més de garriga, va anar desapareixent per deixar el lloc al blat o a una altra planta de gra.

Arribat el segle XIX encara hi havia a Capdepera moltes zones de garri-ga, de garballons. Així ho podem tro-bar per tota la part de Cala Rajada i vorera de mar; per dins Son Jaumell i Son Barbassa a llocs on avui hi ha fi-gueres i ametlers; a Sa Costa i en Es Vidrier; fins i tot a dins finques de conreu.

El garballó just es troba a tres zo-nes de l'Illa: Andratx, Alcúdia-Pollen-ça, Artà-Capdepera i en llocs aïllats de la Serra. La pauma de Galilea diuen que és la millor de Mallorca.

Un fenomen paregut ha seguit el càrritx. L'Arxiduc mos conta que per fermar les gavelles es fan vencisos de càrritx a Manacor i Capdepera so-bretot. Juntament amb Andratx feien corda prima de pauma que es caracte-ritzava per la seva finura i perfec-ció. A Mallorca, endemés, es feia cor-da de tota classe d'espart i cànjom.

Quan es construí l'església parro-quial (de 1830 a 1840), els gabellins ajudaren a pagar despeses amb l'obra de pauma que donaven a favor de l'es-glèsia; consten nombroses partides d'on es treien vint i trenta lliures per partida. També es donaven els es-pussims amb aportacions de 25, 42, 49 i 72 quintars (1 quintar = 42'5 kgs).

Aquestes dades mos demostren que l'obra de pauma ja es comercialitzava. ¿Fins a on arribava la nostra zona d'influència? ¿S'enviava res fora de Mallorca?

Pens que és mal de creure que expor-tàssim obra de pauma a la península quan a nivell de veïnats hi havia po-ques relaciones. Llavors Espanya esta va en guerra civil (isabelins contra carlins, any 1838); per lo que mos conta Na George Sand, a Mallorca hi havia ben pocs cavalls perquè l'Estat les se feia seus per a donar-los a l'exèrcit i el pagès no en volia cri-ar pels altres; això feia que tampoc hi hagués necessitat de tenir els ca-mins una mica arreglats. Crec que lo més lluny que podien arribar era fins a Manacor i la seva comarca.

Artà, Andratx, Alcúdia i Pollença eren els altres pobles que feien obra de pauma. Cada un tenia una petita especialització. A Capdepera lo que més es feia eren senatxos; a Artà, bresos; a Andratx, corda.

Quan mos visita l'Arxiduc (devers 1877) Capdepera ja és capdavanter en la producció d'obra de pauma. Quasi totes les dones del poble i qualque al.lot i homo fan llata totes aquelles estones que tenen lliure durant el dia. Els vespres es reuneixen devora el foc.

Aquest gran augment de demanda i de producció es deu a que ja es pot enviar obra a Barcelona a través del port de Palma. L'any 1879 la línia del tren arriba fins a Manacor; pareix que no es devia usar aquest mitjà de transport; probablement es duia a Palma directament i amb carros.

Les possessions esbocinen la garriega en zones que es diuen barqueres. La barquera és lloga; de cada cinc feixos de paumes n'hi ha un per l'amo, si la barquera era xereca; si era bo-

na, és a dir, si les paumes eren bones d'arrabassar i la barquera bona, va molt bruta, feien de cada cinc feixos un per l'amo, si la pauma era bona a arrabassar a jornal, aquest era de 2'5 pts. per homo i de 8 sols per barquera. Es poden arrabassar de 4 a 6 paumats per jornal.

A l'estiu de 1888 tengué lloc a Barcelona l'Exposició Universal. L'Altèrament de Capdepera va voler ajudar a la financiació de l'Exposició i donà 50 pts; ho considerava "landable" i patriòtic. Al mateix temps va promoure l'assistència i comprà, amb fons municipals, una col.lecció d'obres de pauma per a enviar-la-hi.

La relació és la següent:

- Dos senatxos costaren	2'25 pts.
- Una "cestita"	4'50 "
- Tres graneretes	0'75 "
- Dues cofes i un ventador	2'50 "
- Un "redondel"	3'50 "
- Un "dogal"	7'15 "

Pep Terrassa

Jardí tancat

Nunca he entendido demasiado bien por qué M^a. del Mar Bonet no tiene una mayor audiencia en Mallorca; unos me dicen que por aquello de que nadie es profeta en su tierra, otros que porque muchas de sus canciones de origen popular ya son conocidas aquí... y no faltan los que la acusan de ser fría y desapasionada en exceso. Sin embargo, no hay otra voz que pregone tan sensible y brillantemente los aires de la cultura mallorquina. Quien lo niegue o lo dude, que escuche Jardí tancat, el último disco de la cantante de Santanyí. Se recogen en él una serie de poemas de unos cuantos autores autóctonos: Miquel Costa i Llobera ("El Pi de Formentor", "Cançó de Na Ruixa Mantells"), Joan Alcover ("La Balanguera", "La Relíquia"), Miquel dels Sants Oliver ("Cançó de la Sirena"), etc.

Si la cantante ha conservado como título general el de un poema que finalmente no fue incluido en el disco, es porque expresa de modo muy sugerente cierta idea presente en todas las can-

ciones seleccionadas. Estas aluden a visiones de la naturaleza, del paisaje insular, un paisaje encantado por la luz y por el mar, habitado por sombras seductoras que corren por entre los acantilados y por entre los olivares. Sombras que sólo son visibles por quienes creen en ellas, como los poetas, que les han dado nombre y rostro: así,

la Sirena, seductora y sensual ("carns d'alabastre remulls i cabelleres raïlls"), la inquietante y popular ballanguera ("com una aranya d'art subtil/ buida que buida sa filosa/ de nostra vida treu el fil") o la extraña y fascinante Ruixa Mantells ("descalça i coberta de roba esquinçada/ corria salvatge, botant pels esculls/ i encara era bella, sa testa colrada, la flor de sos ulls"). Acercarse a estos tres personajes misteriosos para ponerles voz y música, resulta peligroso, pues se corre el riesgo del ridículo o de la sensiblería, ni puede hacerse con gritos desaforados ni con truculencias orquestales (al estilo de Lluís Llach, por ejemplo, que, desde mi punto de vista, suele producir mucho ruido y dar poca emotividad verdadera). Porque no se trata de que tales personajes nos asusten o nos despierten compasión, sino de que no los olvidemos nunca. Y eso es lo que consigue M^a. del Mar Bonet salvando todos los peligros: que no los olvidemos nunca, que recordemos para siempre la soledad de Ruixa Mantells, que las tres sombras nos parezcan tan verdaderas y al mismo tiempo tan fugitivas como si las hubiéramos entrevisto en un sueño. Creo que no se puede pedir más a un cantante. Por eso, a los que rechazan su estilo por ausencia de calor, yo les pediría que prestaran atención a la poética e inspirada delicadeza con que ella se ha acercado a poemas tan difíciles. Verán en-

tonces un hechizo, una perfecta integración entre los textos, la música y la interpretación. Pedir gritos o falsos desgarramientos puede estar bien en algunas óperas o en el caso de Lluís Llach, que canta siempre como si estuviera quejándose, aunque se trate de canciones burlonas, pero no en el caso de M^a. del Mar Bonet, que tiene la alta gracia de situarnos en un más allá de los sentimientos, como si nos cantara desde un jardín cerrado a la vulgaridad y a los sentimientos fáciles, un jardín que todos podemos ver desde fuera, pero cuyo acceso resulta reservado y misterioso.

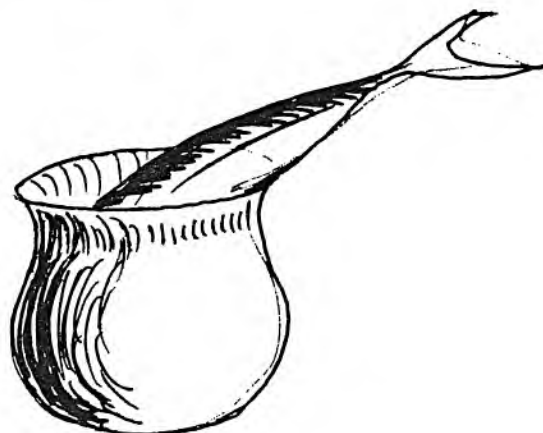
F.G. Díaz

*...de perquè les llampugues
"de prima, no tenen fel.*

Jaume Fuster

Per a començar, caldria pentura explicar el que son les llampugues. Evidentment, es tracta d'un peix. I d'un peix que els experts diven en trànsit d'extinció. Altra temps era força abundós al Mediterrani i concretament a les Balears. Quan jo era al.lot, record que la temporada de la llampuga era gairabé una festa. Però aquest és un punt que també necessita ser aclarit. Després - de l'estiu, quan els llaüts posen -

punt a la pesca de la llampuga (a principi de Setembre), calien l'andana. I aquí un altre aclariment. L'andana consisteix en uns sèrie de pedrals calats successivament, cada un dels quals aguantava un capcer. - ¿Tampoc sabeu què és un capcer? I - doncs un capcer és una sarana (boya) que té la finalitat de que les llampugues si arremolinia. Se veu que aquesta espècie piscícola té la tendència d'agrupar-se al voltant d'objectes flotants i, com que els mariners ho saben, és per això que calien l'andana a uns llocs determinats de manera que puguin anar a agafar-los quan les convengui.

Tornem al punt de partida, però - bé que crec que me embullat un poc. Xarravem de la llampuga i no hem acabat d'aclarir quina classe de peix és. La llampuga és un peix blanc de no massa qualitat però que a casa nostra sempre ha tengut una gran acceptació. Altra temps, quan l'abundància, per lo econòmic que resultava. Ara, quan manca, per lo exòtic que resulta. Jo, que n'he menjada molta, de llampuga, vos la de dir que com més saborosa resulta és frita amb pebres vermells. Tampoc son menyspreables els fidous amb llampuga.

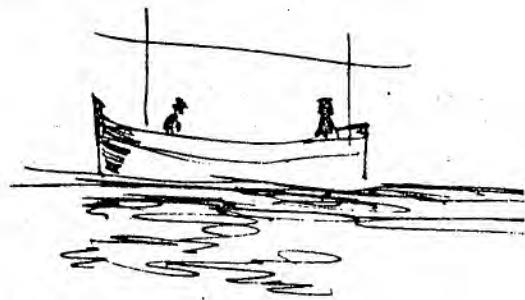
He dit abans que, quan jo era - al·lot, la temporada de la llampuga era una festa. I no m'en desdic. Record que ara molta la gent que els vespres esperava fins que arribaven els llauts. I no eren prou les vegades en que el viatge els hi era feixic de tant com en diuen de peix. - Cents de quilos de llampugues acabades d'agafar. I allà, a la petita llotja del moll de Cala Rajada, tots hi posaven les mans per a compondre i fer net aquell peixar que, després seria transportat i malvenut a Ciutat. Ara és una altra cosa. L'espècie va a menys i la seva cotització ha augmentat espectacularment. Malgrat continuar essent un peix vulgar que amb haver-ne menjat un parell de vegades, un ja n'està embafat.

Amb tot i això, encara no he fet cap referència al títol d'aquest escrit. De perquè les llampugues "de prima" no tenen fel. És aquesta una frase que jo havia sentit dir moltes vegades però que no m'havia preocupat d'acharir. És allò que els mariners, com tantes altres dites, repeteixen constantment i que a força de repetir a les bones orelles, acaba per resultar-te indiferent. I encara no sé com va ésser que, l'altra dia, parlant amb un mariner (mariner vell i afortunat a-

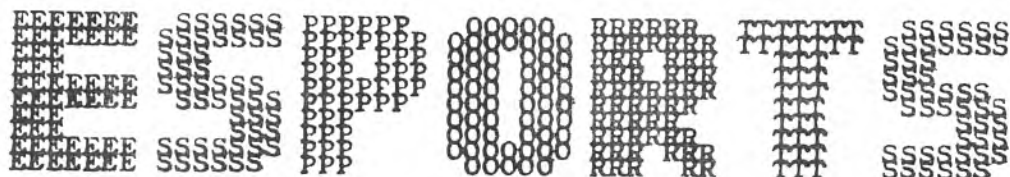
llà on n'hi hagi), va sortir a rel·luir, altra pic, allà de la tel·la de les llampugues. I vaig pensar que ja era arribada l'hora d'aclarir-ho. I fossin coses que els que coneixen el secret de la qüestió, perquè al·lot el s'era d'ignèssim amb ella a la tomba. Vejam llò, a la fi, com és que les llampugues de prima no tenen fel. Però, abans, vos faré un xarravament. Les llampugues se perquen - amb unes xerxes especials anomenades llampugueres, amb les quals s'enrevolta el capcer. Això té lloc a primera hora del dematí (d'auba), o a tercera hora del capvespre (de prima).

I ara, ja sí, la revelació del secret:

Fa anys, els llauts passaven moltes hores a la mar. Quan anaven a la vela i als primers anys dels motors, anar i venir de port res l'era difícil i es perdia molt de temps. Ho com ara que, amb les modernes màquines, les distàncies s'han vist escurades en gran manera. Així, teniem que, degut al molt temps que els homes permeneixien a la barca, no hi quedava més remei que... Per tant, els llauts anaven a buscar d'un fons de carbó que utilitzaven per aguiar arròs amb peix (el carbó havia) o arròs amb oli (més de moltes vegades). Lògicament, al temps de la llampuga, era arròs amb llampuga el que se menjava.

Després d'haver fet aquesta introducció (però tots els capcers) d'auba, com que ja feia calor a terra, les llampugues se feien de diverses maneres de posar-les dins l'olla. Ho que n'hi de feia, mai per mai, era tirar la banya al fetge sense fel, una tassa anaven dins l'olla. I les llampugues que eren! Altra cosa era de prima. Amb el llaut amarrat a un capcer i a les fosques, quan posaven les tallades de llampuga dins la cassola, hi posaven, també la banya i el fetge, i amb el fetge, la fel. Com que a les fosques no se veien, és per això que s'ho tinaven de dir que, de prima, les llampugues no tenien. Valt aquí el secret. Ho és que no en tinguessin, és que no se veien.

El dia 4 d'aquest calorós mes de Juny, tengué lloc l'Assemblea General de Socis del C.D. Escolar, com cada any per aquestes dates. I a ella anirà dedicat, exclusivament, el nostre espai esportiu. L'importància de la fita i la manca d'altres notícies més rellevants, així ens ho aconsellen.

Heu de començar per dir que el Bar Non, en obres, no convidava a l'assistència. Però no creim que fos aquest el motiu que retregués a la gent. Ni tan sols el decepcionant final de lliga. No. La manca d'assistència és costum vell. Cada any és igual. L'aficionat sembla que té més fàcil d'arreglar el Club, des de la tertúlia del bar que no pas assistint a les assemblees i fent sentir la seva veu quan es hora. Això no obstant, la reunió fou moguda i els escassos participants li donaren color i calor.

Del que allà es va dir i tractar, anam ara a fer-ne un resum per tal que la immensa majoria que no hi era, en pugui tenir l'oportú coneixement:

-Del caire econòmic cal destacar que el moviment total durant la temporada, ha estat de 2.233.999,49 Pts de les quals els capítols més importants, en quant a ingressos, corresponen a socis i taquilles amb més d'un milió quatre-centes mil pessetes. Xifra aquesta, inferior en diversos dues-centes mil pessetes a la de l'any anterior. Aquesta minva d'entrades és la que ha fet que els jugadors no s'hagin pogut repartir unes guàncies en les que confiaven. Els doblers se n'han anat, fonamentalment, per a primes, arbitres, desplaçaments, etc. Total, que el presupost s'ha cobert però no ha quedat ni un velló.

-Quant a l'aspecte deportiu, ressaltar la decepció dels resultats, principalment de l'equip de Preferent, de la que el Secretari es va fer portaveu durant el seu resum. Així i tot, es varen trobar diverses excuses per a una temporada gris, i d'elles en resaltam les lesions importants (Ferrer, Medina, Ferrera, J. Garcia, Martí, P. Servera, etc.) i

la manca d'interés per part d'uns altres. De carés positiu, la gran campanya dels Infants i la pre-selecció d'en Biel Bernat.

-Altres aspectes ressonables:

- + La dimissió d'en Lluís Nebot abans d'acabar la temporada.
- + La constitució de la Penya de l'Orient.
- + La passada del Porto Cristo que a la llarga, ni els va beneficiar a ells ni va perjudicar l'Escolar.
- + La possibilitat de muntar un Bingo en nom de l'Escolar, sense que això -segons digué la Directiva- hagués de reportar cap inconvenient ni cap desembós econòmic i sí, en canvi, uns possibles beneficis.

-Per últim, se va parlar de la propera temporada i els plans sotmesos a l'Assemblea i que foren aprovats, son els següents:

= En principi, seguir fomentant la cantera i jugar sols amb els al·lots del poble.

= Recurrir, en cas d'extrema necessitat, a jugadors de fora poble. Això, solament, en el cas de que no se pogués cubrir un lloc determinat amb un jugador local.

= Acceptar la proposta dels jugadors d'estipular una quantitat en concepte de fitxa per tal d'evitar la ingrata sorpresa de trobar-se a final de temporada sense un duro per a repartir.

= Així mateix, un soci va proposar la possibilitat de canvi de nom del Club, preposta que no fou presa en consideració.

= Amb l'ajut de l'Ajuntament, se confia deixar el terreny de joc amb bones condicions abans del Torneig. No com la temporada passada que hi havia més solcs que a un sembrat.

:::::

I això és el que va donar de sí, en línies generals, l'Assemblea-81 de l'Escolar. Una Assemblea que queda aquí reflexada en els seus punts principals i sobre els quals ens reservam l'opinió. Opinió que possiblement exposarem en una propera edició de "Cap Vermell".